N°. 35. Donderdag 28 Augustus 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

IN MEMORIAM
W. VAN WAALWIJK.

„Boeatan" heeft een groot verlies geleden door het verscheiden op 26 dezer van den heer W. van Waalwijk die nu drie jaar geleden, met zooveel animo het penningmeesterschap in den Raad van Beheer van den heer A. H. G. Fokker overnam en steeds, tot zelfs in zijn laatste levensdagen, deze lang niet altijd gemakkelijke taak met bizonder krachtige toewijding vervulde.

Allen, die tot „Boeatan" in betrekking staan, zullen zijne nagedachtenis in dankbare herinnering houden.

De Nieuwe Minister van Koloniën.

Betreffende den opvolger van den heer de Waal Malefijt, schrijft de N. Rott. Crt.:

„Mr. Th. B. Pleyte, vroeger advocaat te Semarang, in associatie met het tegenwoordige Kamerlid mr. C. Th. Van Deventer, heeft de reputatie van een welsprekend pleitbezorger. Hij is commissaris van het dagblad De Locomotief te Semarang en medebestuurder of adviseur van tal van Indische cultuurondernemingen.

Verder is hij voorzitter van den Raad voor de Scheepvaart, en was bij de jongste Juni-verkiezingen voor de Tweede Kamer als vrijzinnig-democraat candidaat van de concentratie in een der districten van Amsterdam.

Als zoodanig heeft hij in een verkiezingsredevoering o.a. de Indische politiek onder het ministerie-Heemskerk scherp aangevallen."

Onze Koloniale Weermacht.

Het „Rapport" van de Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië.

V.

Wat nu de samenstelling der Zeemacht in Oost-Indië betreft, behooren de volgende algemeene beginselen in acht genomen te worden:

1. de kern van onze artillerievloot moet bestaan uit zwaar bewapende, goed beschermde schepen, in zoodanig aantal en zoodanig geëncadreerd door kleinere vaartuigen, dat dit eskader een goed bruikbaar tactisch geheel kan vormen en opgewassen is tegen een te verwachten eskader slagschepen van den vijand;

2. onze artillerieschepen zullen over eene snelheid moeten kunnen beschikken, welke die van de vijandelijke pantserschepen minstens evenaart en zoo mogelijk overtreft, opdat het den vijand niet mogelijk zal zijn onze schepen te dwingen om den strijd met een numeriek sterkere macht van slagschepen te aanvaarden; zij zullen mitsdien in staat moeten zijn dezen strijd althans tijdelijk te ontwijken en daardoor de mogelijkheid te openen den vervolgenden vijand te brengen binnen het bereik onzer torpedovaartuigen en onderzeebooten, welke scheepstypen dus in een voldoende mate in onze scheepsmacht vertegenwoordigd moeten zijn;

3. in den verkennings- en veiligheidsdienst behoort op een voldoende wijze voorzien te worden, waarbij in het oog valt te houden, dat de tactische verkenning ten behoeve van de zeegaande vloot van grooter belang is dan de strategische verkenning, zoodat bij de samenstelling van de vloot ten volle rekening moet worden gehouden met de te stellen eischen ten aanzien van de eerste, terwijl de laatste zoo goed mogelijk zal zijn in te richten, ook met behulp van de Gouvernementsmarine en van tijdelijk in dienst genomen particuliere vaartuigen.

Om tot de vaststelling van de sterkte der Zeemacht te kunnen geraken, dient allereerst vast te staan uit welk type van schip de artillerievloot behoort te zijn samengesteld.

Bewapening.

Bij de bepaling van het artilleristisch vermogen der schepen ga men uit van de premissen, dat het aantal en het kaliber der vuurmonden hoofdzakelijk dienen bepaald te worden door het aantal en het kaliber der vuurmonden, waarmede een eventueele tegenstander zal zijn bewapend en dat bovendien de bewapening aan de modernste eischen moet beantwoorden om te voorkomen, dat de schepen, wat hunne artillerie betreft, spoedig verouderd zullen zijn.

Waar men nu ziet, dat Engeland, behalve de twee pantserkruisers „New-Zeeland" en „Australia", uitsluitend pantserschepen met kanonnen van 34,4 c.M. bouwt, dat de nieuwste Japansche schepen eveneens met kanonnen van dat kaliber bewapend zijn en successievelijk alle mogendheden tot eene vergrooting van het kaliber der zware vuurmonden tot 34.3 of 35.6 c.M. overgaan, daar is het voor eene kleine natie plicht om bij het aanschaffen van artilleriematerieel, waarin voor een reeks van jaren het offensief vermogen harer vloot zal worden vastgelegd, mede die richting te volgen. Daarom zal het aanbeveling verdienen tot een kaliber van 34.3 c.M. over te gaan, vooral met het oog op de zooveel grootere springuitwerking der granaten van het zwaardere geschut.

Wat de lengte der vuurmonden betreft, moet een lengte van 45 kalibers worden aangenomen.

Wat nu het aantal zware kanonnen betreft zal men, ook lettende op den aanbouw elders, de zware batterij moeten doen bestaan uit ten minste 8 kanonnen, zoodanig opgesteld, dat het rendement dier kanonnen zoo groot mogelijk zij.

Buiten deze zware batterij wordt een middelbare batterij van 16 kanonnen van 15 c.M. lang 50 kaliber noodig geacht; het gemis daarvan zou onze schepen te veel in gevechtswaarde doen achterstaan bij de nieuwe pantserschepen en kruisers, waarover een vijand zou kunnen beschikken. Waar het vuur van deze kanonnen in den Russisch—Japanschen oorlog veel uitwerking heeft gehad, moet aan het bezit eener middelbare batterij bij het moderne zeegevecht veel waarde toegekend worden.

Wel is de gevechtsafstand in het algemeen na dien oorlog grooter geworden, maar aangezien sommige nieuwe pantserkruisers over meer snelheid (25—27 mijl) zullen beschikken dan onze schepen, zullen zij desgewenscht den afstand kunnen verkleinen om hun middelbare batterij te gebruiken, en zouden onze schepen dan zonder een dergelijke batterij zeer in de minderheid zijn.

Ter afwering van torpedobootaanvallen wordt verder een anti-torpedobatterij van minstens 12 kns. van 7.5 c.M. vereischt, ten einde in elke richting over een voldoend aantal stukken te kunnen beschikken.

Bij de bepaling van het scheepstype komen verder nog de volgende punten in aanmerking:

Snelheid.

De snelheid onzer schepen zal die van de pantserschepen onzer tegenstanders ten minste moeten evenaren; op dien grond zal zij ten minste 21 mijl moeten bedragen.

Bescherming.

Het vermogen der moderne vuurmonden van groot kaliber is zóó krachtig, dat bij een gevecht op evenwijdige koersen, waarbij de tegenstanders in dezelfde richting stoomen en elkaar dwars of nagenoeg dwars peilen, praktisch genomen elk vertikaal pantser door de zware pantser-projectielen wordt doorboord. Daarom is het voor een mogendheid met beperkte financieele draagkracht niet verstandig om te trachten het pantser te verzwaren, in de hoop daardoor de pantserprojectielen van het zware geschut tegen te houden. De conclusie van den bekenden Engelschen scheepsbouwmeester Sir W. White is dan ook juist dat het boordpantser sterk genoeg moet zijn om de pantserprojectielen van het middelbare geschut van 15 c.M., dat tegenwoordig op de nieuwste slagschepen veelal wordt opgesteld, tegen te houden op de afstanden, waarop dit geschut zal gebruikt worden.

Met aanneming van een zekere marge, kan voor het boordpantser een dikte van 2.50 m.M. als minimum gesteld worden, welke dikte behalve in het voor- en achterschip over een zoo groot mogelijk deel der lengte behouden zal moeten blijven, terwijl ook de hoogte, zoowel boven als onder water, zoo groot zal moeten zijn als noodig is met het oog op de bescherming der vitale deelen en van het middelbare en anti-torpedogeschut, zoomede met de kans op directe treffers onder water.

Ten aanzien van de bescherming der zware artillerie en der organen voor de bevelvoering en voor den munitieaanvoer, staat de kwestie der bescherming eenigszins anders omdat het wèl mogelijk is deze deelen zoodanig te pantseren, dat de kans op doorboring door pantsergranaten gering wordt.

Aan de bescherming van deze gewichtige organen der gevechtskracht moeten geen mindere eischen worden gesteld dan bij andere natiën gebruikelijk, zoodat hiervoor dan ook een minimum dikte van 30 m.M. gesteld moet worden.

Torpedobewapening.

Deze zal moeten bestaan uit een minimum van 3, zoo mogelijk 5, onderwaterlanceerinrichtingen voor torpedo's van 53 c.M.

Werkingssfeer.

Deze ware te stellen op ten minste 5000 mijl bij economische vaart.

Verwacht mag ten slotte worden, dat, om te voldoen aan alle hierboven genoemde eischen, een waterverplaatsing van pl.m. 21.000 ton voldoende zal zijn.

Nu in het voorgaande het scheepstype is aangegeven, dat de meeste aanbeveling verdient, moet thans bepaald worden het aantal schepen, dat benoodigd is.

Voorop stelt de Staatscommissie, dat het onvermijdelijk noodzakelijk is, dat in Indië steeds vier groote schepen van het vorenomschreven type ten volle gevechtsvaardig beschikbaar zijn. Ten einde aan dit eskader een hooge gevechtswaarde gepaard aan homogeniteit te verzekeren, zullen deze schepen niet ouder mogen zijn dan 10 jaren.

Om te allen tijde over zulk een eskader te kunnen beschikken, is het noodig, dat bovendien voortdurend een reserveschip in Indië aanwezig zij.

Aannemende, dat ieder der pantserschepen op zijn beurt twee jaren als reserveschip in Indië opgelegd wordt, komt men voor hen tot een diensttijd in Indië van 12 jaar, na afloop waarvan terugzending naar Nederland plaats heeft. In verband met den totalen levensduur dezer schepen, welke te stellen is op 20 jaren, zal men in het Moederland dan de beschikking krijgen over 4 pantserschepen, zoodat in totaal 9 groote schepen in de vlootformatie zullen zijn opgenomen.

Het beste deel dezer slagvloot, hetwelk hare hoofdmacht vormt, zal dus voortdurend in Indië aanwezig zijn.

Die in Indië steeds aanwezige hoofdmacht moet voorzien zijn van de noodige torpedokruisers en -jagers voor den verkennings- en veiligheidsdienst.

Een zoodanig eskader zal onder alle omstandigheden groote preventieve werking uitoefenen en iederen vijand nopen zijn modernste materieel daar tegenover te stellen.

De in Nederland aanwezige schepen zullen in de eerste plaats moeten dienen voor de vorming en de opleiding van het personeel der Staatsmarine en ter voorziening in de eischen van den algemeenen dienst in tijd van vrede.

Voorts zullen deze schepen, welke nog immer een aanzienlijke gevechtskracht vertegenwoordigen, dan niet alleen in hooge mate strekken tot versterking van het preventief vermogen der weermacht hier te lande bij een mogelijk conflict tusschen Europeesche mogendheden, maar ook steeds beschikbaar zijn om als tweede eskader bij een dreigend conflict in het Oosten opnieuw uitgezonden te worden.

Bij de voorgestelde wijze van aanbouw zullen van deze macht in 1921 gereed zijn de 4 groote schepen, welke het eskader zullen vormen, dat in Indië steeds beschikbaar is, terwijl de geheele vloot in 1933 aanwezig zal zijn.

Aan de artillerieschepen in Indië behooren torpedokruisers en torpedobootjagers te worden toegevoegd voor het uitoefenen van den veiligheidsdienst.

Voor dien dienst zijn thans aan het Nederlandsch eskader in Oost-Indië toegevoegd 8 torpedojagers, van pl.m. 500 ton waterverplaatsing. Deze vaartuigen hebben een te kleine werkingssfeer voor hun taak, in het bijzonder wat den verkenningsdienst betreft, bij een zooveel sneller eskader; daarvoor is noodig een zestal torpedokruisers van pl.m. 1200 ton. *)

Bovendien is nog een torpedoflottielje bestaande uit ten minste 2 divisiën, elk van 4 eenheden noodig, die als regel in tactisch verband blijft met de hoofdmacht en den veiligheidsdienst bij het eskader waarneemt als de torpedokruisers op verkenning zijn, terwijl zij c.q. kan worden uitgezonden om een verkennenden vijand afbreuk te doen. De thans tot het Nederlandsch eskader in Oost-Indië behoorende 8 torpedoflottieljejagers van pl.m. 500 ton kunnen deze torpedoflottielje vormen.

Voor de locale verdediging, welke in ruimen zin is op te vatten, zoodat het materieel daarvoor bestemd niet aan een bepaalde plaats gebonden zal zijn, worden vereischt onderzeebooten, torpedobooten, mijnenleggers en mijnenvisschers en wel: 8 onderzeebooten, welke ook voor een actie buitengaats op de Java-kust te gebruiken moeten zijn; 8 torpedobooten, geschikt voor optreden buitengaats; een zeker aantal mijnenleggers om zoowel in de toegangen tot de hoofdbasis als elders op belangrijke punten mijnversperringen te leggen; enkele mijnenvisschers, waarvoor het aanbeveling verdient zooveel mogelijk gebruik te maken van geschikte gouvernements- en particuliere vaartuigen, waarmede ook in vredestijd geoefend kan worden.

Noodig is het bovendien om de torpedokruisers, zoowel als de tegenwoordige torpedojagers te voorzien van eene inrichting tot het werpen van een beperkt aantal strooimijnen.

Resumeerende acht de Commissie, afgezien van de voorziening in andere behoeften (flottieljevaartuigen, hydrografische dienst) het dus noodzakelijk, dat de minimumsterkte der in Indië steeds aanwezige zeemacht zal bedragen:

5 pantserschepen van pl.m. 21000 ton waterverplaatsing;
6 torpedokruisers van pl.m. 1200 ton;
8 torpedobootjagers van pl.m. 500 ton;
8 onderzeebooten van pl.m. 380 ton;
8 torpedobooten van pl.m. 300 ton;
ten minste 2 groote mijnenleggers.

Hiervan zijn aanwezig 8 torpedobootjagers, 3 onderzeebooten en 2 mijnenleggers, terwijl voor de 8 torpedobooten voorloopig de torpedobooten type Hydra en Draak gebruikt kunnen worden.

(Wordt vervolgd.)

*) Hierbij is gedacht aan het Argentijnsch type „Catamorca" van pl.m. 1150 ton, bewapend met 4 kanonnen van 10.2 c.M. en 4 torpedokanonnen van 53 c.M., met een werkingsfeer van 4100 zeemijlen bij 15-mijlsvaart.

PEST OP JAVA EN MADOERA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen over de laatste zes maanden.

1913.	Malang. geval-len	Malang. over-leden	Madioen. geval-len	Madioen. over-leden	Soerabaja. geval-len	Soerabaja. over-leden	Kediri. geval-len	Kediri. over-leden	Toeloeng-agoeng. geval-len	Toeloeng-agoeng. over-leden	Paree. geval-len	Paree. over-leden
12—25 Febr.	172	164	16	13	5	4	35	34	2	2	27	30
26 Febr.—11 Mrt.	126	124	13	23	5	5	28	28	5	5	32	30
12—25 Mrt.	141	141	22	15	5	5	29	26	1	1	25	23
25 Mrt.—8 April	280	265	16	17	5	5	20	21	3	3	21	21
9—22 April	218	214	17	18	3	13	17	18	2	2	26	21
23 April—6 Mei	257	247	18	32	15	5	10	10	8	8	20	15
7—20 Mei	174	167	34	13	8	8	12	11	20	20	14	13
21 Mei—3 Juni	250	245	12	11	8	5	10	10	44	44	14	12
4—17 Juni	273	258	11	6	14	8	10	10	28	28	14	11
18 Juni—1 Juli	197	190	9	8	9	7	18	18	22	22	9	9
2—15 Juli	258	249	9	10	5	5	84	75	21	21	10	7
16—29 Juli	244	235	27	25	10	10	87	87	12	12	13	12
30 Juli—12 Aug.	235	222	10	8	11	11	103	96	27	27	24	24

1913.	Magetan. geval-len	Magetan. over-leden	Lamong-an. geval-len	Lamong-an. over-leden	Bangka-lan. geval-len	Bangka-lan. over-leden	Berbek. geval-len	Berbek. over-leden	Bangil. geval-len	Bangil. over-leden	Totaal geval-len	Totaal over-leden
12—25 Febr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	254	247
26 Febr.—11 Mrt.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	218	215
12—25 Mrt.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	217	211
25 Mrt.—8 April	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346	332
9—22 April	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	294	286
23 April—6 Mei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	334	317
7—20 Mei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	232
21 Mei—3 Juni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	337	327
4—17 Juni	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	360	333
18 Juni—1 Juli	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	273	262
2—15 Juli	21	21	—	—	—	—	—	—	—	—	468	388
16—29 Juli	61	59	3	3	—	—	—	—	—	—	457	443
30 Juli—12 Aug.	45	42	—	—	13	13	16	13	9	7	493	463
Totaal in ongeveer 6 maanden											3831	3656

Uit de O.-I. Mail.

Gezondheidstoestand. Nog altijd heerscht te Batavia de cholera. Op 30 Juli j.l. waren er bijgekomen vier gevallen bij Oosterlingen; drie Oosterlingen overleden, terwijl er twee herstelden. Toen bleven er nog vijf lijders onder behandeling, onder wie twee Europeanen.

Het inenten gaat geregeld door. Op 30 Juli bv. werden 182 personen ingeënt.

De slachtoffers van den Kwitangbrand. In De Javabode van 26 Juli j.l. schrijft J. S. o.m.:

„Op de voorgalerij van den landheer van de afgebrande kampongs was men bijeen gekomen. Het huis, dat midden in de verlatenheid was blijven staan, was nu omringd doo honderden, wellicht door duizenden armen. Van alle kanten waren giften ingekomen, ook de afdeeling Batavia van de Sarikat Islam had vijf honderd gulden geschonken. Het reeds bestaande brandfonds gaf de rest. Nu werd gegeven om de lieden van voedsel te kunnen voorzien. Iedere volwassene kreeg een gulden en voor de kinderen onder de jaren een halven gulden.

Op het afgebrande terrein kwam nu de drukte. Nu de kooplieden wisten, dat de slachtoffers van den brand geld hadden gekregen, kwamen zij van alle zijden opzetten. De wandelende restaurants kregen een plaatsje op het afgebrande veld. De walmende olielampjes gaven 'n schilderachtig schijnsel op de wagen en nu zaten heele families er om heen. Ze deden zich te goed aan nasi, kwee-kwee, pisang en wat niet al. Het was een hongerige bende, die nu verzadigd werd. Wel twintig en dertig van die eetgelegenheden rijden zich daar. Daar was een gezellige drukte, van pratende, etende en druk doende menschen, die zich geschikt hadden in hun lot en blij waren, dat ze een gevulden maag konden krijgen. De hemel was met hen. Een wolkelooze hemel, waarin de sterren fonkelden.

Doorloopende raakten wij den kluts kwijt, werden nu de slachtoffers van de donkerte om ons heen. We gingen op goed geluk maar door. Soms moesten we op onze schreden terugkeeren, kwamen voor een huis, dat ons den verderen doortocht belette. Toen midden in de kampong zagen we een tafereel, dat ons heelemaal voerde in de Oostersche wereld. In de binnengalerij van een woning waren een aantal Arabieren bijeen, gezeten op den grond, rembrandtiek beschenen door kaarslicht. Een in het midden, las bij het schijnsel van de kaarsen den Koran en in een andere woning, een man gezeten op den grond, tegenover hem een andere man. Tusschen hen twee kaarsen en de Koran, rustende op een kleine lessenaar. Heel het vertrek was donker, slechts die eene vlek was belicht door kaarsen, die de hoofden van die biddende mannen met goudglans omstraalden.

Bij een Chineeschen warong vroegen wij om inlichtingen naar den weg. Een oude Chineesche man gaf ons eenige kaarsjes, opdat wij onzen weg konden verlichten en beduidde ons, dat wij eerst rechtuit, dan links moesten gaan. Voor de kaarsjes wilde hij geen betaling. Eindelijk kwamen wij uit op Kwitang, waar uit een woning psalmenspel van een orgel tot ons kwam.

Een wonderlijk stukje wereld hadden wij ontmoet: geduldig lijdende Inlanders, biddende Arabieren, hulpvaardige Chineezen, psalm spelende Christenen.

Boven dat alles en allen de groote, geweldige, indrukwekkende hemel".

„Als ik Nederlander was..." Zoo luidt de titel van het vlugschrift No. 1 van het Inl. Comité tot herdenking van Neerland's honderdjarige vrijheid, gevestigd te Bandoeng. Het is geschreven in het Maleisch en Nederlandsch door R. M. Soewardi Soerjaningrat en uit zich in zeer opruienden geest. Zoo meldt De Javabode.

Schrijver komt tot het besluit: „als ik Nederlander was, ik zou nimmer zulk een jubileum willen vieren hier in een door ons overheerscht land. Eerst dat geknechte volk zijn vrijheid geven, dan pas onze eigen vrijheid herdenken".

Middelbare Landbouwschool. Op 15 September a.s. vangt te Buitenzorg de eerste cursus aan van de Middelbare Landbouwschool, wier bestemming is aan jongelieden, onverschillig van welken landaard, gelegenheid te geven zich te bekwamen in land- of boschbouwkunde.

Inlandsche jongelieden kunnen, onder het genot van een maandelijksche toelage, opgeleid worden tot: a. aspirant-Inlandsch landbouwleeraar; b. leerling-ambtenaar bij het Volkscredietwezen, en c. leerling-Inlandsch adjunct-houtvester, indien zich althans reeds nu voor deze categorie een voldoend aantal leerlingen aanmeldt.

Tot de school kunnen worden toegelaten zij, die in het bezit zijn van het einddiploma van een Middelbare school met drie-jarigen cursus, van een school voor meer uitgebreid lager onderwijs (Mulo-school), van een Opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren of van een Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers zij, die naar de vierde klasse van een H. B. S. met vijf-jarigen cursus zijn overgegaan, eindelijk anderen, die geacht kunnen worden voldoende ontwikkeld te zijn om het onderwijs aan de school te kunnen volgen, wat eventueel bij examen zal moeten blijken.

Technische Hoogeschool in Ned.-Indië. Te Batavia heeft op 30 Juli j.l. het financieel comité voor de stichting van technische hoogesshool in Ned.-Indië, onder presidium van den resident van Batavia, den heer Ryffsnijder, vergaderd.

Een circulaire werd vastgesteld, die in de meest gebruikte talen van den Indischen archipel op groote schaal zal worden verspreid.

Suriname.

De West van 25 Juli schrijft:

„In den heden verschenen staat der middelen, trekt het cijfer der invoerrechten het meest de aandacht.

Dit middel heeft de eerste helft van dit jaar 80 duizend gulden minder opgebracht dan in hetzelfde tijdvak verleden jaar. Het blijft ook 74 duizend gulden beneden de raming voor 't eerste half jaar, die op 675 duizend gesteld was.

Hoewel nu de invoerrechten geen onfeilbare barometer van de welvaart zijn, weerspiegelen zich daarin spoedig de invloeden van het economisch leven.

De mindere invoer staat in verband met den gedrukten toestand op het gebied van landbouw en balata-industrie. De handel heeft blijkbaar ten aanzien van laatstgenoemde industrie een afwachtende houding aangenomen en zich tot het strikt noodzakelijke beperkt. Wanneer de verwachting bevestigd wordt, dat de productie van balata dit jaar redelijk zal zijn, zoodat balata-bleeders weder meer geldspeling zullen krijgen, zal wellicht de invoer weder toenemen en in de tweede helft des jaars een deel van den achterstand worden ingehaald. Het blijft echter zeer onwaarschijnlijk, dat de invoerrechten de volle raming van het jaar — 1350 duizend gulden — zullen bereiken.

Zonder het tekort van 80 duizend gulden op de invoerrechten, zouden de overige gewone middelen de eerste helft van dit jaar meer hebben opgebracht dan verleden jaar.

Tezamen hebben de gewone middelen tot dusverre ongeveer 20 duizend gulden minder opgebracht dan verleden jaar.

Daar de uitgaven geregeld stijgen, behooren ook de inkomsten voortdurend toe te nemen. Stilstand in deze beteekent achteruitgang. Ook uit dit oogpunt beschouwd, kan de middelenstaat slechts een ongunstigen indruk geven van den economischen toestand der kolonie.

De vooruitgang, die hier en daar in de middelen valt op te merken, is niet van overwegend belang. Zoo werd bijvoorbeeld in de eerste helft van dit jaar 28 duizend gulden meer aan retributie op balata geïnd dan verleden jaar. Dit is eenvoudig een gevolg van het feit, dat het seizoen dit jaar veroorloofde eerder met het vervoer van het product te beginnen dan verleden jaar. In Januari en Februari werd veel balata aangevoerd, die door de droogte verleden jaar achtergelaten was in het bosch.

De hoogere opbrengst van 28 duizend gulden, is dus louter toeval. De maanden, waarin de groote balata-productie binnenkomt, zijn gewoonlijk Juli en Augustus. Dan eerst zal men kunnen oordeelen over de totale productie van dit jaar. Zij zal stellig hooger zijn dan in het rampjaar 1912, maar o. i. niet het cijfer bereiken van het recordjaar 1911.

De dienst der koloniale vaartuigen leverde de eerste helft van dit jaar een voordeelig verschil op van 11 duizend gulden, vergeleken bij verleden jaar. De opbrengst overtreft ook de raming — die 66 duizend bedraagt — met zoowat negen duizend gulden, zoodat men hier van een bevredigenden vooruitgang kan spreken.

Ook de koloniale spoorwegen geven eindelijk een opbrengst te zien boven de raming. Tot dusverre was gewoonlijk het omgekeerde het geval. De opbrengst over de eerste helft des jaars is 75 duizend, of 5 duizend meer dan verleden jaar (de raming is 67 duizend).

De opbrengst van huren bedroeg 15 duizend, of 7 duizend meer dan de eerste helft van verleden jaar, doch nog steeds eenige duizenden minder dan de raming. Een gevolg van den nog steeds weinig florisanten toestand van den kleinen landbouw.

De stijgende goudproductie dit jaar spiegelt zich af in 8 duizend gulden hoogere opbrengst van de retributie op goud. De goudindustrie verkeert weder in het teeken van herlevende belangstelling.

Dat het bureau, hetwelk zijn bemiddeling verleent bij het contracteeren van arbeiders, dit jaar tot dusverre twee duizend gulden minder vergoeding ontving dan verleden jaar, houdt waarschijnlijk verband met de groote desertie van arbeiders in de balata-industrie. De deserteurs hebben het leger van geregelde arbeiders verlaten, doch velen hunner vinden nog steeds in dezelfde industrie een ongeregeld bestaan, stroopers enz.

De accijns op binnenlandsch gedistilleerd bracht ruim de raming op, doch bleef vijf duizend gulden beneden de opbrengst in de eerste helft van 't vorig jaar, toen deze 83 duizend gulden bedroeg. Men denkt hier onwillekeurig aan de vrij belangrijke aanhoudingen, die dit jaar zijn gedaan aan de Marowijne, bij pogingen om gedistilleerd van den Franschen kant binnen te smokkelen. In hoeverre deze

smokkelhandel aan de Marowijne invloed heeft op dit middel, is natuurlijk moeilijk na te gaan.

De posterij bracht tot dusverre 22 duizend gulden op, of drie duizend gulden minder dan verleden jaar. Deze achteruitgang is feitelijk een vooruitgang, als men in aanmerking neemt, dat de geregelde dienst der vruchtenbooten Paramaribo—New-York dit jaar vervallen is, dat het briefport naar Nederland belangrijk verlaagd is, en dat verleden jaar een extra opbrengst verkregen werd door den verkoop van hulpzegels.

***

Van postzegels gesproken, willen wij hier de vraag opperen, of men ook voor de koloniën jubileumzegels zal uitgeven. Naar onze meening is er geen enkele reden om dit na te laten.

***

In De West van 1 Augustus lezen wij: „Men herinnert zich, dat op een der jongste vergaderingen van de kiesvereeniging Eendracht maakt Macht, het denkbeeld is besproken om te trachten het recht te verkrijgen voor de kolonie om een afgevaardigde te zenden naar de Tweede Kamer der Staten-Generaal, evenals Fransche Koloniën hare vertegenwoordigers zenden naar de Fransche Kamer.

Naar de Suriname thans uit goede bron verneemt, hebben de heeren D. Coutinho, J. F. Schönfeld, J. R. Thomson, P. A. May en H. v. Ommeren, daartoe aangezocht, zich bereid verklaard de commissie te vormen van voorbereiding en redactie van een adres der bevolking ter zake, aan de Regeering en Staten-Generaal." —

Wat zullen wij hiervan zeggen? Voorloopig niet anders dan dat wij het optimisme van de heeren bewonderen.

***

Aan de N. R. Ct. van 20 Augustus ontleenen wij het volgende:

Internationale tentoonstelling op het gebied van rubber en aanverwante takken van nijverheid.

The Paramaribo Times van 26 Juli, ons van belangstellende zijde toegezonden, bevat over bovenstaand onderwerp een artikel, dat wel eenige belangwekkende beschouwingen bevat. Wij vertalen er daarom het een en ander uit.

Het stuk begint met de aandacht te vestigen op het belang van de in Juni 1914 te Londen te houden internationale tentoonstelling op het gebied van rubber en aanverwante artikelen van nijverheid. Verder wordt gezegd:

Nederlandsch Guyana kwam uit op de tentoonstellingen van 1908 en 1911 in de Nederlandsche afdeeling. Die afdeeling had een aardige ruimte, en al het tentoongestelde was te samen gevoegd, maar Nederlandsch Guyana kwam niet in het bijzonder uit; alles was te veel vermengd en in plaats van een mooie en belangrijke afdeeling er van te maken, zoodat er reclame voor Nederlandsch Guyana werd gemaakt en de aandacht werd gevestigd op de hulpbronnen van dit land, was het voor gewone bezoekers heel moeilijk vast te stellen waar de producten vandaan kwamen, want de voortbrengselen van Oost- zoowel als van West-Indië te zamen met die van het moederland waren allen in de Nederlandsche afdeeling ondergebracht zonder duidelijke afscheiding. Oost-Indië, in het bijzonder Java, had vertegenwoordigers ter plaatse wonen, en de voordeelen, die dit eiland er van genoten heeft, zijn wel bekend.

Het artikel betoogt dan verder, dat op de genoemde tentoonstelling in Londen door verschillende conferenties, zoowel door mannen van de practijk als van de wetenschap, zullen worden aangetrokken, waarvan het geheel de voordeelen zal genieten.

Z. E. de gouverneur van Nederlandsch Guyana — aldus het artikel, waarvan hier sprake — heeft een tijd geleden eenige heeren benoemd als leden van een permanente tentoonstellingscommissie, maar daarmede was ook alle verdere bemoeienis meteen uit. Toen deze heeren immers werd gevraagd, wat zij wel deden in verband met die belangrijke tentoonstelling in Londen, zeiden zij, dat die tentoonstelling in Londen al afgeloopen was; klaarblijkelijk hadden zij nooit iets gehoord over die van 1914. Wel zeiden zij doende te zijn met het treffen van voorbereidingen voor de tentoonstelling in 1915 te San Francisco te houden, naar aanleiding van de opening van het Panamakanaal.

Wij vernamen ook, dat de moederlandsche regeering, die klaarblijkelijk de permanente tentoonstellingscommissie van Z. E. den gouverneur heeft ingelicht, *f* 5000 ter beschikking van deze kolonie heeft gesteld, ten behoeve van de tentoonstelling te San Francisco; wij gelooven, dat als dit bericht met alle gedrukte stukken haar niet was toegezonden, deze zonderlinge commissie ook over laatstgenoemde tentoonstelling niets gehoord zou hebben.

De schrijver van het artikel stelt de vraag, welk profijt Nederlandsch Guyana dan toch wel denkt te trekken van die tentoonstelling te San Francisco, ter gelegenheid van de opening van het Panamakanaal. Hij eindigt aldus: Wij zijn van meening, en zeggen het duidelijk, dat onze permanente tentoonstellingscommissie wakker moet worden, of anders gelooven wij, dat het de plicht is van Z. E. den gouverneur om eens andere adviseurs te kiezen en een commissie te benoemen van niet minder dan tien, die tenminste iets weten van hetgeen er buiten de heel lieve en schilderachtige kleine stad Paramaribo gebeurt.

In de vorige week brachten wij een bezoek aan de Wereldtentoonstelling te Gent. Daarover uit te weiden laat de ruimte in dit weekblad niet toe. Al'een willen wij hun, die iets van het leven in een Surinaamsch boschnegerdorp willen zien, aanraden een bezoek te brengen aan het negerdorp op de tentoonstelling. De bouw der hutten is eenigszins verschillend; ook de slaapplaatsen zijn anders; men moet natuurlijk rekening houden met het klimaat. Daarom zijn de zwarte dames minder gedécolleteerd dan onze boschnegerinnen thuis; de mannen hebben meer aan het lijf dan ze in hun eigen land gewoon zijn, maar toch krijgt men een goed denkbeeld van het negerleven. De negermuziek, die wij er hoorden, is geheel dezelfde als die onzer boschnegers en wordt ook met dezelfde trommen voortgebracht. Ook het voortdurende bedelen der mannen en kinderen — vrouwen zagen we niet bedelen — herinnert aan een Surinaamsch boschnegerdorp. Men hoeft deze Senegaleezen maar aan te zien om tot de wetenschap te komen dat ook uit Senegal slaven in Suriname zijn aangevoerd. Het bezoek is de 50 centimes, die men er voor betaalt, overwaard. Die er lust in heeft, kan zich in een hangmat, aan een bamboestok hangende, het dorp laten ronddragen.

***

Ten slotte willen wij nog de aandacht vestigen op een zeer interessante correspondentie uit Suriname in De Nieuwe Courant van 12 Augustus over de Fransche strafkolonies aan de Marowijne.

Curaçao.

De Gouverneur heeft ingediend een wetsontwerp tot heffing van een havenrecht van de schepen, die de haven van Curaçao aandoen, ten einde een compensatie te verkrijgen voor de aan de havenverbetering te besteden gelden. Voorgesteld wordt om behalve het loodsgeld van de schepen, die de St. Annabaai aandoen, het navolgende havenrecht te vorderen:

voor een schip met een bruto-inhoud van:
400 tot beneden 800 tonnen van 2.83 M3 f 6.—
800 tot beneden 1800 tonnen van 2.83 M.3 f 12.—
1800 tot beneden 2400 tonnen van 2.83 M.3 f 18.—
2400 tot beneden 3200 tonnen van 2.83 M.3 f 24.—
3200 tot beneden 4200 tonnen van 2.83 M.3 f 36.—
4200 tot beneden 5200 tonnen van 2.83 M.3 f 48.—
5200 tot beneden 6200 tonnen van 2.83 M.3 f 60.—
6200 tonnen van 2.83 M.3 en daarboven f 75.—

Van de betaling van dit havenrecht zijn vrijgesteld:

1e. de Nederlandsche oorlogsschepen;
2e. de schepen, die in dienst zijn van het gouvernement.

De Gouverneur licht het ontwerp toe als volgt: Overeenkomstig hetgeen door Zijne Excellentie den Minister van Koloniën is bepaald, zal de havenmond verbreed worden tot op 80 meter en uitgediept tot op 10.80 meter beneden C. P.

De kosten hiervoor zijn — met inbegrip van die voor het wegruimen van het rif in het Schottegat — geraamd op f 242.000.—, dus op ongeveer twee en een halve ton.

Ten einde een directe bate te verkrijgen ter compensatie van de aan de havenverbetering te besteden gelden, wordt voorgesteld van de schepen, die onze haven aandoen, een klein havengeld te heffen, dat gerekend kan worden ongeveer te zullen opbrengen 4 % van het voor de verbetering uitgegeven kapitaal.

Gerekend naar de stoomschepen van de zeven verschillende lijnen, die op dit oogenblik een vaste vaart op Curaçao onderhouden, zal het recht, volgens het in het ontwerp opgenomen tarief geheven, bij de grootte die de schepen nu hebben, ongeveer f 8100.— opbrengen.

De ontbrekende f 1900.— zal moeten worden opgebracht door oorlogsschepen, koopvaardijschepen buiten vaste vaart en schepen, die steenkolen aanvoeren. Terwijl er tevens op gerekend mag worden, dat er veel grootere schepen in de vaart worden gebracht, waardoor de rechten stijgen.

Volgens gemaakte berekeningen zullen de verschillende lijnen, die Curaçao thans aandoen, met haar tegenwoordig vaarplan, ongeveer als volgt in dit havenrecht bijdragen:

De Amerikaansche Red D Lijn, met ongeveer 170 booten, ruim f 2200.—; de Duitsche Hamburg—Amerika-lijn, met ongeveer 60 booten, ruim f 2100.—; de Engelsche Harrison-lijn, met 12 booten, ruim f 600.—; de Engelsche Leyland-lijn, met 18 booten, ruim f 700.—; de Spaansche lijn, met 12 booten, ongeveer f 600.—; de Italiaansche lijn, met 24 booten, ongeveer f 900.—; de Hollandsche K. W. I. M., met 52 booten, ruim f 1000.—.

De Amigoe is maar matig tevreden over dit ontwerp en zegt gehoopt te hebben, dat langs meer indirecten weg gezocht zou zijn om de uit te geven gelden terug te laten vloeien in de staatskas. Zij becijfert, dat in de jaren 1875—1905 de opbrengst der middelen toegenomen is met 2½ ton, en dit binnen de jaren 1875—1915 3½ ton zal wezen ten gevolge van de reorganisatie der belastingen in 1905.

Zij vervolgt aldus:

„Als deze teekenen niet bedriegen is Curaçao gedelijk aan het vooruitgaan.
En dit voor een niet onbelangrijk gedeelte door den wederopbloei van ons havenbedrijf.

Wij vragen daarom:
Is het wel noodig het uitgegeven kapitaal direct rentegevend te maken, als indirect de baten steeds toenemen? Langs directen weg is het kapitaal in 25 jaar terugbetaald, langs indirecten weg op z'n hoogst in dertig.

En, zoo van hooger hand sterk wordt vastgehouden aan de invoering van deze nieuwe belasting, dan zouden we toch nog willen vragen: Is het wel voorzichtig juist de scheepvaart te belasten met de opbrengst dezer directe rente? Als er maar het minste gevaar bestaat, dat onze haven door deze belasting een minder goeden naam zal krijgen, is het noodzakelijk die 10.000 gld. uit een andere bron te zoeken. Zeer goed is het gezien van den Ontwerper dat alleen de grootere stoombooten bezwaard worden, omdat voornamelijk voor de grootere lijners de haven werd verbreed en uitgediept, maar men zou toch ook kunnen zeggen, dat dit alles is geschied in ons eigen algemeen belang, om de Kolonie weer tot bloei te brengen. Ook geven wij gaarne toe, dat de belasting zeer gering is, geen enkel schip op kosten jaagt en gelukkig aan Curaçao het voorrecht laat toch nog de goedkoopste haven van West-Indië te blijven. Het is slechts de vraag, hoe de stoomvaartmaatschappijen over dit al es denken. Echter behoeft niet uit het oog te worden verloren dat ook de andere landen, die hunne havens verbeterden, evenens veel belasting zullen heffen van de schepen.

Maar die andere havens liggen meer in de route en kunnen niet voorbijgegaan worden, terwijl Curaçao de scheepvaart moet lokken en niet mag afschrikken, al is het dan ook maar door een schijn van belasting, zooals nu wordt voorgesteld.

Summa summarum komen we tot de conclusie: dat men het desnoods zou kunnen wagen met de invoering dezer nieuwe belasting.

Maar een waagstuk vinden wij het wel.

Wij zouden haast durven voorstellen: wacht er nog een paar jaartjes mee. Zie eerst eens op welke wijze andere landen de onkosten der havenverbetering weer goed trachten te maken. Als dat overal geschiedt door een kleine belasting te heffen van de binnenvallende schepen, kan Curaçao gerust het algemeene gebruik volgen, het zal daardoor dan niet in slechtere conditie komen. Curaçao behoeft echter niet het eerst van allen met een belasting op de scheepvaart aan te komen.

Ons hoofdmotief, waarom wij de invoering van dit Havenrecht een waagstuk noemen, is gelegen in het feit, dat dit ontwerp een begin maakt, waarna ook later de verdere onkosten der havenverbetering op gelijke wijze zullen verhaald worden op de scheepvaart. En dat achten wij een hoogst gevaarlijk beginsel voor Curaçao.

Over den regenval in Juni is de Amigoe tevreden. Zij schrijft:

„Regenval, gedurende de maand Juni 1913:

Fort Amsterdam	2.2	mM.
Westpunt	17.6	„
Plantage Siberië	3.8	„
Kl. Sta. Martha	0.	„
Hoffi Abao		„
Cas Chikito	10.2	„
Sta. Maria	8.	„
Groot St. Joris	15.2	„
Wilhelminatuin	7.5	„
Santa Rosa	2.	„
Beekenburg	13.	„
Noordkant	7.5	„

Schippers en visschers en ouden van dagen voorspellen een flink regenjaar, omdat het reeds nu zoo herhaaldelijk stoft en de lucht los is. We hopen, dat ze gelijk hebben.

Damaanleg.

Het Gouvernement is nog steeds druk bezig met den aanleg van flinke groote dammen.

Bravo! Als er dan een goed regenjaar komt blijft er veel water op 't eiland en kan den grond intrekken om den bodem frisch te houden, den groei der boomen te bevorderen en de putten te voeden".

***

De Cur. Ct. van 25 Juli schrijft:

„De dubbelschroefstoomboot Brasile, metende 5000 ton, van de Italiaansche Stoomvaartmaatschappij „La Veloce", is hedenmorgen alhier aangekomen. Met het in de vaart brengen dezer boot beoogt de Maatschappij den dienst te verbeteren.

De schepen Città di Milano en Città di Torino worden n.l. voor goed uit deze vaart genomen en vervangen door de Siena en Bologna, beide eveneens met dubbele schroeven".

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Trio Djaj diningrat. De Oetoesan Hindia verkondigt den lof der drie gebroeders Djajadiningrat. Ten eerste, Raden Toemenggoeng Achmad Djajadiningrat, de welbekende, zeer gewaardeerde regent van Serang (Bantam); ten tweede, Raden Hasan Djajadiningrat, landbouwer van beroep, voorzitter van de afdeeling Serang der Sarikat Islam, die ook als een zeer ontwikkeld Inlander bekend staat, en zijne intellectueele gaven voor de gemeenschap beschikbaar stelt. De jongste der broeders is Dr. Hoesin Djajadiningrat, onlangs voor den Indischen staatsdienst ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gesteld. Reeds als student had hij als letterkundige een goeden naam. Discipel van Dr. Snouck Hurgronje, maakte hij veel werk van de kennis der Atjehsche taal. Zijne beantwoording van een prijsvraag werd bekroond. Hoe deze over de S. I. denkt, is nog niet bekend; maar beide eerstgenoemden kunnen, zooals vrijwel algemeen bekend is, zich met het doel van deze Vereeniging zeer goed vereenigen.

De Rechtspersoonlijkheid. Eindelijk dan, zeggen de Perniagan en Pewarta Soerabaja, heeft de Gouverneur-Generaal op het request van 14 September 1912 van het hoofdbestuur van de Sarikat Islam om deze vereeniging als rechtspersoon te erkennen, afwijzend beschikt, maar daarbij werd te kennen gegeven, dat Zijne Exc. geen bezwaar had, dat plaatselijke vereenigingen van dezelfde strekking en niet strijdig met de openbare orde en veiligheid werden opgericht, die alsdan rechtspersoonlijkheid zouden kunnen verkrijgen.

Dit is geen kwaad idee, zeggen genoemde bladen. Ook het hoofdbestuur van de S. I. kan zich er best mee vereenigen, omdat nu de eene vereeniging niet aansprakelijk behoeft gesteld te worden voor de euveldaden van de andere. Deze afwijzende beschikking is genomen, nadat bij Koninklijk Besluit dd. 14 Mei 1913 No. 37, opgenomen in Staatsblad No. 432, aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid werd verleend om, in overleg met den Raad van Indië, in het algemeen belang verleende vergunningen in te trekken. Vroeger kon alleen bij rechterlijk vonnis een reeds bestaande rechtspersoonlijkheid te niet gedaan worden. Volgens de Perniagan kreeg de resident van Soerakarta eerstgenoemd besluit met de volnende toelichtingen ter mededeeling aan het hoofdbestuur van de S. I., dat te Solo verblijf hield. Den 29en Maart 1913 zijn de leden van het centraal-comité van de Sarikat Islam bij den G.-G. op audientie geweest, om over deze vereeniging en hare aanvraag om rechtspersoonlijkheid te spreken. Z. E. heeft toen ronduit gezegd zich met het doel en de strekking van de S. I. heel goed te kunnen vereenigen, daar zij het stoffelijk en geestelijk welzijn van de Inlanders op het oog had en tevens te kennen had gegeven, dat de leden niet alleen door woorden, maar door daden moesten toonen waardige leden van de S. I. te zijn. De besturen moesten niet voortgaan met nieuwe leden aan te nemen, waarvan de intellectueele ontwikkeling gering was en die de eigenlijke bedoeling van de S. I. niet konden begrijpen. Het tegenwoordig aantal leden was reeds meer dan voldoende. Het bestuur moest zich nu er op toeleggen om regelingen te maken in het belang van een goede uitvoering en toepassing van statuten en reglementen, alsmede in het belang van een goede administratie en contrôle op het kasbeheer. De leden hadden er recht op. Sedert hebben de residenten op Java en Madoera den G.-G. gerapporteerd, dat van de behartiging en uitvoering van de wenschen en verlangens van de Regeering niets gebleken was en dat het hoofdbestuur van de S. I., hoewel van plan om het goede te doen, toch niet bij machte was de buitensporigheden van sommige leden en afdeelingen tegen te gaan. Tegenstrijdige meeningen zijn ontstaan, waardoor de naam van de S. I. er niet op verbeterde. Het werd daarom beter geoordeeld in distrikten of regentschappen kleine vereenigingen te vormen, waaraan later rechtspersoonlijkheid kon worden toegekend. De leden van deze vereenigingen of gezelschappen zijn natuurlijk aan elkander bekend en gemakkelijk te herkennen, zoodat dan ook van het afleggen van een eed, al of niet geheim, bij de toetreding geen sprake behoeft te zijn. Maar hoe, vraagt de Perniagan, als zij er toch een geheimen eed op na houden, die den band tusschen de verschillende vereenigingen moet versterken? Zullen er nu niet geheime vereenigingen door ontstaan? Volgens de Bintang Soerabaja beginnen vele leden van de S. J. te mopperen. Zij klagen, dat zij tot nu toe niets dan last er van gehad hebben, geld hebben moeten offeren, wel niet veel in eens, maar telkens meer. Zij hebben zich alles getroost en moeten het nu aanzien, dat de S. I. door de Regeering niet erkend wordt. Zij zijn er nu beu van. Volgens de Pewarta Soerabaja heeft het hoofdbestuur van de S. I. het advies van Mr. Bijl te Semarang gevraagd, inzake de richting, die de S. I. nu te volgen had. Hij moet aangeraden hebben een nieuwe vereeniging als centrale vereeniging op te richten, en dat de plaatselijke vereenigingen elk als lid van de centrale worden aangesloten, opdat langzamerhand over geheel Indië kan uitgevoerd worden, wat in het belang van den Inlander noodig is.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Tiong Hoa Wi Sien Po geeft den goeden raad aan de Chineezen om niet mee te doen aan sedekahs en slametans, zooals de Inlanders doen, en daardoor voedsel te geven aan bijgeloof. Het gedeelte van dit blad, dat speciaal voor de vrouwen bestemd is, zegt, dat naast goed onder-

wijs, in de eerste plaats op karaktervorming gelet moet worden, voor de getrouwde vrouw vooral zoo noodig om naast haar man een gelukkig leven te leiden. En dan wordt volgenderwijze op de minder goede eigenschappen van de vrouw in het algemeen de aandacht gevestigd: Hoe vele vrouwen maken haar echtgenoot ongelukkig door slecht bestuur der huishouding, door overmatig toiiet en den steeds daarmede samenhangenden achteruitgang der geldelijke aangelegenheden. Velen ondermijnen zijn kracht en zijn zenuwen, door kwaadaardigheid, door tegenspraak, door het tehuis in een hel te veranderen, zoodat de man verdort als een uitgegraven plant, het hoofd buigt en wegkwijnt. En dan die kwaadsprekerij onder de vrouwen! Mohamed zag in den zevenden hemel een wezen zoo groot als de wereld met duizend hoofden, ieder hoofd met duizend aangezichten, ieder aangezicht met duizend monden, iedere mond met duizend tongen, en iedere tong loofde en prees God in duizend talen. Aan dat monster denk ik, zegt de schrijfster (schrijver?) als ik in gezelschap ben van sommige vertegenwoordigsters van ons zwakke geslacht. Zij volbrengen in kwaden zin hetzelfde met hare tong, wat Mohameds droomgezicht ter eere Gods volbracht.

Chineesche Studenten. Met de Tabanan is naar Holland vertrokken de heer Oeij Koen Tjiang om zijn studiereis in Haarlem voort te zetten. Hij is een jongere broeder van Oeij Eng Tjiang, die reeds eerder naar Duitschland is gegaan, om daar te studeeren. Zij zijn de zoons van Oeij Peng Lin, wonende te Kongsie Besar, Batavia (Perniagan).

Bedreigde Kleinhandel. Hetzelfde blad verneemt uit Soerabaja, dat de Europeesche handelaren te kennen hebben gegeven voornemens te zijn hunne goederen, speciaal lijnwaden, rechtstreeks in de dessas aan de Inlanders te verkoopen, zonder tusschenkomst van den Chineeschen kleinhandel. De Chineesche handelaren hebben zich nu tot de Handelsvereeniging gewend met het verzoek het daarheen te leiden, dat aan dit voornemen geen gevolg worde gegeven, daar zij anders het benoodigde kapitaal bij elkaar zouden brengen om een groote kongsie te vormen, die iemand naar Europa zal zenden om dáár de goederen zelf uit te zoeken en voor de Inlandsche markt uit te zenden, zonder tusschenkomst van Europeesche importeurs.

Een Christ. Inl. Zangvereeniging. De Pewarta Soerabaja meldt, dat de onderwijzer J. Mattheus een vereeniging heeft opgericht van Inlandsche Christen-jongelieden, waaraan de naam is gegeven van de: „Zangvereeniging Poedijo Sworo", en waarvan Mattheus voornoemd president, tevens kapelmeester is. Zij telt reeds 43 leden, die elken Zondagavond ten huize van den hoofddjaksa van den landraad te Pencle (Soerabaja) bij elkaar komen. Het doel dezer vereeniging is tevens bevordering der kennis van den Christelijken godsdienst en van de Hollandsche taal.

Een Arabische Dansclub. Te Makassar is, volgens de Pembrita Makassar, een vereeniging van Arabische jongelingen opgericht, om onder begeleiding van Arabische muziek, Arabische dansen uit te voeren. Het vereenigingslokaal is in de Bandastraat gelegen. Het moet daar zeer gezellig toegaan. Van de muziek wordt gezegd, dat zij zeer melodieus is. 't Is te hopen, dat zij geen last aan de politie zal veroorzaken.

Ongeregeldheden. Te Medan, vernam de Pewarta Soerabaja, zou men de Sarikat Melajoe oprichten, zooals de Sarikat Islam op Java. Het blad hoopt, dat deze niet zal ontaarden zooals laatstgenoemde, waarvan sommige leden in ongebondenheid uitmunten en die, al wordt zij ook officieel ontbonden verklaard, in het geheim zal blijven voortgaan met onrust en twist te zaaien. De solidariteit onder de Inlanders is door de S. I. tot stand gekomen. De laatste gebeurtenissen wijzen hierop: Het boycotten van carousel en andere spelen op het Koningsplein te Batavia, het molesteeren van enkele mannen en vrouwen, die zich niet aan dien boycot stoorden en toch aan die pret gingen deelnemen. Op de tegenwoordigheid van de politie werd geen acht geslagen. 3000 Inlanders uit Kebajoran en Paal Merah, die, op weg naar het Koningsplein, daar een soort van machtsvertoon wilden houden, konden nog tijdig te Tanah Abang door de politie worden tegengehouden en naar huis gezonden. Opnieuw relletjes te Serang en Cheribon: Door den assistent-wedana van Paal Merah werd in de nabijheid van een waroeng van den Chinees Jauw Hi Goan een plank gevonden, waarop met Javaansche letters was geschreven: „geen goederen in de waroeng van den Chinees koopen, op straffe van uit de gemeenschap van de S. I. verstooten te worden". Die plank is naar den assistent-resident van Batavia opgezonden. Te Semarang vragen de prauwvoerders meer traktement van de directies der betrokken maatschappijen. In afwachting van de te nemen beslissingen, hebben zij gestaakt, tot groote schade van den handel. Te Tandjoeng Priok hebben gevechten tusschen Chineesche en Inlandsche koelies plaats met ernstige verwondingen aan beide zijden.

Van Vreemde Koloniën.

Nieuw-Kameroen.

Dr. Solf, Duitschland's minister van Koloniën, is nog niet tevreden met hetgeen hij van de bezittingen over zee gezien heeft. Hij is nu weer op reis naar Kameroen. Het is de vraag, of hij daar tot de nieuwe Fransch-Duitsche grens zal doordringen, maar wel zal hij juist de interessante rapporten gereed vinden over de werkzaamheden, door de beiderzijdsche commissiën uitgebracht. In September wordt aan dien arbeid de laatste hand gelegd, maar het meerendeel der leden van de Duitsche expeditiën is reeds op de terugreis. In het „Deutsche Kolonialblatt" vinden wij gegevens over hetgeen volbracht is en de moeilijkheden, waarvoor de commissie zich geplaatst heeft gevonden.

Leiders van drie der expeditiën waren de kapiteins v. Ramsay, Bartsch en Horn. Zij namen respectievelijk de Lobaje—Pama, de Logone—Pama en de Kongo—Lobaje grens op. Bij den arbeid werd geregeld samenwerking met de Fransche collega's gezocht. Behalve deze had majoor Ritter zuidelijk de Sanga—Dschoea-grens vast te leggen, terwijl kapitein Abel Monda—Dschoea opneemt. Deze laatste zal eerst in September gereed komen.

De pogingen om door draadlooze telegrafie gemeenschap te onderhouden en de geografische ligging van vaste punten te bepalen, stuitten op groote bezwaren, vooral door 't oerbosch, waarover heen geseind moest worden. Toch worden de aldus verkregen uitkomsten zeer geroemd.

De tegenwerking van de inboorlingen heeft menig kwaad oogenblik bezorgd. Over den strijd met de Pangwe-stam vinden wij b.v. vermeld, dat zij reeds met de Franschen in oorlog was en de D. ook niet best ontving. Nadat zij een verplegingsafdeeling hadden overvallen, zag majoor Zimmerman, aanvoerder van de Zuidexpeditie, zich tot tegenmaatregelen verplicht. Hij zond den 14 April den Feldwebel Siewertsen met 29 negersoldaten er op uit, bij een treffen werd deze onderofficier zóó zwaar gewond, dat hij eenige dagen later overleed. Op zichzelf zou dit voorval geen bijzondere vermelding vergen, door het overlijden van dien onderofficier heeft 't alleen wat meer aandacht getrokken, maar 't geeft een beeld van de kleine krijgsverrichtingen, die aan de grensbepaling verbonden zijn geweest.

Het D. blad spreekt de verwachting uit, dat Dr. Solf tot de overtuiging zal komen, dat in Nieuw-Kameroen spaarzaamheid niet op haar plaats zal wezen, wanneer D. uit dit nieuw gebied iets wil maken.

Koloniale Concressen in België.

De Dépeche Coloniale van 7 Aug. bevat een bijzonder waardeerend artikel van Bouiland de l Escale over in België georganiseerde congressen voor koloniale zaken. Wij meenen de aandacht voor zijn uitvoerige opmerkingen, zij 't in t kort, te mogen vragen, nu deze verhoogde actualiteit hebben voor 't 3e Intern. Kolon. Congres, dat van 24—30 Aug. te Gent werd gehouden.

De schr. woonde in Juli het Belg. nat. congres bij voor de verbetering van het in de koloniën te bezigen materieel. Het was van uitstekend belang in verband met de uitbreiding, die 't net van wegen en spoorwegen krijgt, evenals door de vermeerdering van de watertransporten. Maar ook de landbouw, de nijverheid, de bouwindustrie waren er nauw bij betrokken. De groote ondernemers op alle gebied werkten met de theoretici en met 't ministerie van koloniën samen om aan de samenkomst practische waarde te bezorgen.

Zoo beknopt mogelijk geven wij de verdeeling van den arbeid in zes sectiën weer: I. Middelen van binnenlandsch vervoer en beweegkrachten. II. Bouw en inrichting van woningen, jacht, visscherij. III. Ontginningen van land-, tuin- en boschbouw. IV. Mijnwerken. V. Verduurzamen van levensmiddelen. VI. Koopwaren, verzending, verpakking, handel.

In elk der sectiën werden bepaald aangegeven vragen aan de orde gesteld. Hierin ligt in zoover iets bijzonders, dat in een klein land, bij een jonge koloniale mogendheid voldóende belangstelling bestaat om een zoodanig congres (sedert 1910 geregeld gehouden) te doen slagen en tot een hoog peil te brengen. De eerste figuren van 't land nemen zitting in de bureaux. De vooradviezen worden door zeer hoogstaande personen uitgebracht. De uitspraken getuigen van groote degelijkheid, die nog te meer waarde krijgt door de belangstelling, welke de regeering er voor toont. Wie in 't artikel van den Franschen schr. menigen wenk voor Fr. vindt, zal moeilijk kunnen nalaten ook een vergelijking met Nederland te maken, dat ten deze wel iets van België te leeren heeft.

Personeel voor het civiel bestuur in Marokko.

Een decreet van den President der republiek regelt de aanstelling, het tractement en de straffen van het civiel bestuurspersoneel in Marokko.

De controleurs en adjunct-controleurs worden door den President der Rep. benoemd en ontslagen op voordracht van den Minister van Buitenlandsche Zaken. De adspirant-controleurs worden benoemd en ontslagen door den Commissaris-Resident-Generaal in Marokko. Deze laatste stelt ook de voorwaarden

van aanstelling, enz. enz. voor alle ambtenaren vast, onder goedkeuring van den Min. v. Buitenl. Zaken. Meer zegt 't decreet eigenlijk niet. Maar Generaal Lyautey heeft ook reeds de nadere bepalingen, zooals die bevestigd zijn door Minister Pichon, uitgevaardigd.

Er zijn controleurs 1e, 2e en 3e kl. De adjunct-controleurs zijn mede in drie kl. onderscheiden.

Elk jaar wordt 6 maanden vooruit kennis gegeven van de eischen van het af te leggen examen voor adspirant-controleur.

Om hiertoe te worden toegelaten moet men zijn ambtenaar bij de afdeeling Markko aan het departement van Buitenl. Zaken, òf een (aangegeven) ambtenaarsrang in een der koloniën bekleeden, òf als officier minstens 1 jaar kolon. dienst hebben, òf een diploma bezitten van een aangewezen inrichting van hooger of speciaal onderwijs. De leeftijd moet zijn 25 en 30 jr.

De adspirant-controleurs worden 2 jaar aan een tak van bestuur of administratie in Marokko verbonden. Zijn de over hen uitgebrachte rapporten dan gunstig en hebben zij 't diploma van de school te Rabat verkregen voor de Arabische of de Berbertaal, dan worden zij, volgens een ranglijst, benoemd tot adjunct-controleur. Voldoen zij niet, dan keeren zij in hun vroeger korps terug.

De controleurs worden voor twee-derden uit de adspirant-controleurs benoemd; voor één-derde door overplaatsing uit andere diensten in Fr. en de koloniën.

De bevorderingen geschieden uitsluitend bij keuze uit hen, die minstens 2 jr. dienst in den voorafgaanden graad hebben. Elk jaar maakt een vaste commissie hiertoe een bevorderingstableau op.

Als straffen kunnen worden opgelegd: le blame, la rétrogradation, la révocation.

De tractementen zijn: voor de control. der drie klassen, respectiev. fr. 12000, 10000 en 8000; voor de adjunct-control. respectiev. fr. 7000, 6000 en 5000; voor de adspir.-control. fr. 4000 per jaar.

Als agenten voor de civiele contrôle krijgen de controleurs der drie klassen nog een vergoeding respectiev. vastgesteld op: fr. 6000, 4000 en 3000. Bovendien ontvangen zij vergoeding voor reiskosten, voor eerste uitrusting en voor bureaukosten.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Nogmaals Curaçao.

Onder dit opschrift leest men in het jongste nummer van „Het Nederlandsche Zeewezen":

In verband met het artikel over Curaçao uit het Ned. Zeewezen van 1 Aug. j.l., waarin gewezen is op de groote belangstelling, die in deze dagen in Amerika voor dat eiland opgewekt wordt, trok ook een opstel uit het Tijdschrift „Shipping Illustrated" dat ons welwillend toegezonden was, onze aandacht.

In dat opstel, getiteld „Kolenladen te Curaçao", treedt ook w e d e r o m de groote belangstelling, die Amerika voor dat eiland aan den dag legt, op den voorgrond.

Achtereenvolgens worden daarin behandeld de ligging, de uitvoer van handelsartikelen en de geschiedenis van het eiland. Terwijl in het bijzonder de reeds nu gemakkelijke wijze van kolenladen geroemd wordt, maakt het artikel nog melding van de door het Nederlandsche Gouvernement ondernomen havenverbeteringen en van den steiger met etablissementen, die voor rekening van de kolenleveranciers S. E. L. Madura en Sons gebouwd worden, welke werken volgens dit blad ten uitvoer worden gebracht met het oog op de buitengewone belangrijkheid van Curaçao na de opening van het Panamakanaal.

Ten slotte vermeldt het artikel de scheepvaartbeweging in deze Nederlandsche kolonie en geeft daarbij o.a. aan:

Aangekomen in 1912: 410 stoomschepen met 2.593.499 R. T.; 1.012 zeilschepen met 119.614 R. T.; tegen in 1911 363 stoomschepen met 2.406.855 R. T.; 1.175 zeilschepen met 127.127 R. T.

Het Inlandsch Reglement.

Bewerkt door Mr. W. J. H. Plate, verscheen te Batavia (bij de Drukkerij „Papyrus") het volgende geschrift:

„Het zoogenaamd „Inlandsch Reglement" of het Reglement op de uitoefening der politie, de burgerlijke rechtspleging en de strafverordening onder de Inlanders en de daarmede gelijkgestelde personen op Java en Madoera, zooals het luidt na de tot heden daarin aangebrachte wijzigingen".

Sinds de laatste, thans uitverkochte bewerking van het „Inlandsch Reglement" verscheen, is dat Reglement zóó herhaaldelijk en zóó belangrijk gewijzigd, dat een nieuwe bewerking er van niet anders dan welkom kan zijn en in een bestaande behoefte zeker voorziet.

Een sensationeele brochure!

Er moet, naar de N. S o e r. C r t. vernam, dezer dagen naar Europa zijn gezonden, ter drukking en verspreiding in Indië en Nederland eene brochure, die een felle aanklacht bevat tegen verschillende hooggeplaatste personen in Indië, inzonderheid legerautoriteiten! Aangezien men bevreesd zou zijn, dat bij uitgifte in Indië een vervolging tegen de drukkers zal worden ingesteld, tracht men het in Europa gedrukt te krijgen.

De strekking van de brochure moet zijn: een ieder te waarschuwen tegen het in dienst komen bij het Indische gouvernement, inzonderheid bij het leger, aangezien hier nog plaats zou zijn voor willekeur en tyrannie van chefs, die zich niet ontzien hunne ondergeschikten op allerlei wijzen te benadeelen en hen als kwajongens te behandelen. Vooral op militair gebied zouden treffende staaltjes vermeld worden, die voor verschillende hooggeplaatsten een zeer onaangenaam gevolg kunnen hebben.

De brochure moet den titel dragen van „In het land der ploerta-ploerta" en is gesteld in den geest van het bekende werkje: „Aus einer kleinen Garnison".

Tectona.

Afl. 5—6 van Deel VI van het Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona heeft den volgenden inhoud: Gemengde djatibosschen, door A. J. van Deventer. (Praeadvies door de Alg. Verg. op 6 en 7 Aug. 1913). — Boschbouwonderwijs in Italië, door E. H. B. Brascamp. — De bestemming te geven aan de op te heffen koffie-reserven, door Altona. (Praeadvies voor de Alg. Verg. op 6 en 7 Aug. 1913). — De djati bij Rumphius, door H. t. O. — De Siameesche teakhouthandel. — Aanmoediging tot toetreding in 's lands dienst. — Een nieuw boschbouwkundig tijdschrift. — Personalia.

De Semarangsche tentoonstelling in het buitenland.

De reclame voor de Semarangsche tentoonstelling dringt tot verwijderde streken door. Zoo ziet de L o c. nu in 't Amerikaansche tijdschrift T h e W o r l d t r a v e l l e r d e l u x e, dat uitkomt te San Francisco, door C. G. Enquist een artikel wijden aan de tentoonstelling. Het artikel is vriendelijk gesteld, al wordt niet vergeten even in herinnering te brengen, dat de tentoonstelling werd uitgesteld, wijl „Things move slowly in the east."

De schrijver zegt: „De Hollanders hebben veel redenen om trotsch te zijn op wat zij tot stand brachten in dit verre land, dat tot op een paar jaar geleden bijna een gesloten boek was voor de rest van de wereld."

In het artikel wordt verder de aandacht gevestigd op 't feit, dat Ned.-Indië zich vooral de laatste jaren heeft ontwikkeld door de opkomst van de buitenbezittingen en vermeld wordt, dat heel die merkwaardige ontwikkeling in beeld zal worden gebracht op de Semarangsche tentoonstelling.

Doch ook wordt met nadruk gewezen op de gelegenheid hier geboden aan den buitenlandschen producent om met zijn artikelen voor deze gebieden met hun millioenenbevolking te treden.

De schrijver twijfelt er niet aan, of gansche scharen om trotsch te zijn op wat zij tot stand zoeken, en naar aanleiding daarvan ook Java zelf, want zooals hij zegt: „Java's greatest exhibit will be Java itself"..

Een voorspelling.

No. 11 van den eersten jaargang van „Hindia Serikat" bevat onder bovenstaand opschrift een artikel van R. M. Soerio Koesoemo. Schrijver acht het gewaagd, zoo niet gevaarlijk om zich bezig te houden met profetiën, maar toch voorspelt hij, dat aan de Sarikat Islam geen rechtspersoonlijkheid zal worden verleend (welke voorspelling, zooals men weet, intusschen bewaarheid is). Als hij daarover zijne teleurstelling heeft te kennen gegeven, schrijft Soerio Koesoemo letterlijk:

Vroeger schold men op den dommen, energieloozen Javaan. Men ergerde zich over zijn passiviteit. Nu diezelfde Javaan zich beteren wil en in zijn blijdschap van de bewustwording van zijn ontwakende bewustzijn zich schuldig heeft gemaakt aan enkele, anders best te vergoelijken buitensporigheden, nu is men daar sterk tegen gekant. Wat moeten wij toch in godsnaam beginnen, vraag ik. Wat wij doen, doen wij altijd verkeerd, althans in de oogen van de overheerschers.

Ondankbare slaven, ziedaar het compliment voor al de millioenen, welke wij met ons zweet en bloed hebben vergaard om den buidel van die kolonisten te vullen. Gedwongen — nu ja, gevuld is toch maar die buidel. Het komt er immers minder op aan, hoe men hem gevuld krijgt, doch meer, dat hij gevuld raakt, dat is de zaak.

En als dan een Javaan zich verstout om een lans te breken voor zijn arme broeders, als er een komt met waarschuwende stem om de rekbaarheid van ons geduld niet tot het uiterste te beproeven, dan heet dat een arrogant optreden, brutaal, onbeschoft, aanmatigend, wat al niet meer. Zijn wij dan geen voorbeeldige overheerschten, dat wij geen stem mogen uitbrengen, zonder ons bloot te stellen aan een kwalijk-bedoeld signalement?

Ja, wij moeten zeker maar zwijgen, als er meer van die critici van „vijftig pop bedag-gelde heeren" zijn — zooals Ofoei hen noemt. Ook moeten wij het apprecieeren, als er voor Holland koloniale platen met ons geld worden aangekocht — ter bevordering van hun kennis van ons Vaderland; wij moeten dit prachtig denkbeeld steunen en toejuichen. Voorwaar — hulde aan den vernuftigen en moedigen uitvinder van deze idee in dezen tijd. Men moet nuchter en bij uitstek helder van geest zijn om zulks aan de Kamer te durven voorstellen, wijl men toch weet, dat er duizenden en duizenden ouders op Java

zijn, die voor hun kinderen een beter onderwijs wenschen en meerdere Jong-Javanen, welke vruchteloos naar een middel uitzien om hun studiën in Europa te kunnen voortzetten.

Ziet, de gebouwen van de Hollandsch-Chineesche scholen, ze beteekenen een klap in ons gelaat De weigering van een rechtspersoonlijkheid voor de S. I. zou ook een klap wezen op ons bestaan. Als de leden van S. I. Chineezen waren, dan zou er geen bezwaar zijn om haar rechtspersoonlijkheid toe te kennen. De zelfs revolutionnair gezinde vereeniging Si Po Sah — of zoo iets, ik weet den naam niet precies! — is toch maar erkend.

......Broeders, wij worden totaal genegeerd, ondanks ons aantal van 12 millioen landgenooten.

Wat staat ons nu te doen?

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 14 van het Weekblad de volgende bijdragen:

De opening der Bedadoengwerken (met ill.). — De Tentoonstelling „De Vrouw 1813—1913" (met ill.), door Mr. J. F. Dijkstra (vervolg). — Hollandsche schilderkunst in Indië (vervolg), door Gabriël. — Indische dingen, door Saya. — Het woningvraagstuk in Indië feitelijk een vrouwenvraagstuk, door M. E. Reitsma.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 33: Caoutchouclitteratuur, door Dr. J. Dekker. — Over planten van hevea, door C. J. de Vogel. — The Cane Sugar Factory, door H. C. Prinsen Geerligs. — Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1914 (vervolg). — Bericht omtrent de Gouvernements-kinaonderneming over het 2e kwartaal 1912. — De handel van Makassar in 1912. — Koloniale Tentoonstelling te Semarang. — Verslag van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam. Kultuurberichten (Rietbranden op Java. — Java-thee in Amerika. — De tabakskultuur in Djember. Enz.). — Kleine mededeelingen (Tusschenhandel te Soerabaja. — Koeliewerving voor Borneo. Enz.). — Verkeerswezen (Havenverbetering te Tjilatjap. — Aanleg van den Zuid-Sumatra-spoorweg. Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal tijdschrift; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures enz.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra-Courant, De Surinaamsche Bode, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging.

CONCEPT-NOTULEN van de Hoofdbestuursvergadering, gehouden te Haarlem den 16en Augustus 1913.

Aanwezig de heeren: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter; A. B. I. Prakken, Onder-Voorzitter; A. A. C. Harting, Penningmeester; J. H. Calmeijer, L. A. H. Lamie, F. E. Luitjes, J. C. van Reijn, H. W. Scheuer, C. de Vries en J. G. W. van Driel Krol, Secretaris.

Afwezig met kennisgeving: Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher, Mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik en de heeren T. Gerdes Oosterbeek en Z. G. Ph. Marcella.

1. Ten 1½ ure opent de Voorzitter de vergadering en verzoekt den Secretaris het gedeelte van de notulen, dat niet in het Koloniaal Weekblad werd gepubliceerd, voor te lezen. Nadat hieraan is voldaan, worden de notulen goedgekeurd en gearresteerd.

2. Met vreugde constateert de Voorzitter, dat wederom een nieuwe afdeeling van de Vereeniging is tot stand gekomen; hij twijfelt er niet aan, of het Hoofdbestuur zal gaarne zijne goedkeuring aan de oprichting van de afdeeling Groningen en Ommelanden hechten. Hiertoe wordt besloten.

3. Het Huishoudelijk Reglement dier afdeeling wordt goedgekeurd, nadat in het bijzonder de aandacht van de vergadering is gevestigd op het daarin voorkomend artikel 8, luidende: „Leerlingen van inrichtingen voor M. U. L. O., Middelbaar of Gymnasiaal onderwijs en van vakscholen kunnen tegen betaling eener jaarlijksche contributie van minder dan f 2.— met een minimum van f 0.50 het recht verkrijgen de van de afdeeling uitgaande vergaderingen, lezingen enz. bij te wonen. Zij hebben geen stemrecht en ontvangen niet het orgaan der Vereeniging. Het bepaalde bij artikel 4 is op hen toepasselijk".

Het komt den Voorzitter wenschelijk voor, dat de andere afdeelingen de opneming van een dergelijk artikel overwegen.

De heer De Vries verzoekt, dat het Dag. Bestuur zal overwegen, of niet in de Statuten een dusdanige bepaling ware op te nemen.

4. Besloten wordt de afdeeling Groningen voor dit jaar vrij te stellen van de storting in de hoofdbestuurskas, bedoeld bij artikel 13, al. 1 van de Statuten.

5. Overeenkomstig de voordracht van genoemde afdeeling, zullen aan de Algemeene Vergadering als candidaten voor een plaats in het Hoofdbestuur worden genoemd: 1. Prof. J. F. van Bemmelen, 2. Prof. Mr. Ph. Kleintjes, terwijl voor de Studenten-afdeeling Leiden de volgende voordracht voor lid van het Hoofdbestuur aan de Algemeene Vergadering zal worden gedaan: 1. G. C. T. Scheffel, 2. Mej. N. Worthington.

Waar blijkens nader ingewonnen inlichtingen de heer Scheffel spoedig zijn eindexamen voor den Ned.-Indischen administratieven dienst zal moeten doen, wordt deze voordracht vervangen door de volgende: 1. W. J. Beck, 2. Mej. N. Worthington.

6. De Voorzitter deelt mede, dat het volgende punt van de agenda: „Gedachtenwisseling over de wijze, waarop het 15-jarig bestaan eventueel zou zijn te herdenken", opgenomen is op verzoek van den Secretaris. Hij zelf meent, dat men zich zal moeten bepalen tot de uitgifte van een feestnummer van het Koloniaal Weekblad, en ingeval van voldoende deelneming van een gemeenschappelijken feestmaaltijd.

De Secretaris stelt er prijs op de motieven te doen kennen, die hem aanleiding gaven tot dit voorstel. Het is zijn overtuiging, dat elke gelegenheid moet worden aangegrepen om „Oost en West" te doen spreken tot het groote publiek, om de aandacht op de Vereeniging te vestigen. Het komt hem voor, dat het 15-jarig bestaan eene dergelijke gelegenheid biedt.

De heer De Vries gevoelt veel voor de motiveering van den Secretaris. Zou het Dagelijksch Bestuur de zaak nog niet eens willen overwegen?

De heer Harting doet opmerkingen in verband met den financieelen staat der Vereeniging.

De heer Van Reijn stelt voor, dat de voorjaarsvergadering van het Hoofdbestuur zal worden gehouden op of omstreeks den 3en Mei, dag van oprichting.

De heer Luitjes vindt geen reden om het 15-jarig bestaan te herdenken.

De Voorzitter heeft nu de meening van verschillende leden gehoord, het Dag. Bestuur zal de aangelegenheid nader overwegen.

7. Daarna wordt aan de orde gesteld de verdere uitgifte van het Koloniaal Weekblad. Door het onvermoeid streven van den penningmeester is een voorloopige overeenkomst aangegaan, waarop het Dag. Bestuur de goedkeuring van het Hoofdbestuur vraagt. Deze wordt, nadat het ontwerp-contract door den Secretaris is voorgelezen, en nadat het lid Van Reijn nog eenige inlichtingen heeft ingewonnen, met algemeene stemmen verleend.

De Voorzitter wil niet laten den heer Harting te bedanken voor zijn harde werken in het belang van het orgaan. Het doet hem des te meer leed, dat dit bestuurslid gemeend heeft te moeten verzoeken geen gevolg te willen geven aan het voornemen hem tot eerelid der Vereeniging te benoemen. De motieven van den heer Harting moeten echter door de vergadering worden geëerbiedigd.

De vergadering spreekt haar leedwezen hierover uit; het lid Van Reijn kan de motieven van den heer Harting niet juist vinden, terwijl de heer Prakken nogmaals lof brengt aan de werkkracht van den penningmeester.

8. Nadat overeenkomstig de voordracht van de Studiecommissie Dr. H. Onnen te Wageningen en Dr. H. D. Tjeenk Willink te Deventer benoemd zijn tot lid dier commissie, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris,
J. G. W. VAN DRIEL KROL.

CONCEPT-NOTULEN van de Algemeene Vergadering, gehouden te Haarlem den 16en Audustus 1913.

Aanwezig de leden van het Hoofdbestuur: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter; A. B. I. Prakken, Onder-Voorzitter; A. A. C. Harting, Penningmeester; J. H. Calmeijer, L. A. H. Lamie, F. E. Luitjes, J. C. van Reijn, H. W. Scheuer, C. de Vries en J. G. W. van Driel Krol, Secretaris, waarvan de heeren Calmeijer, Lamie en Van Reijn

tevens optreden als afgevaardigden, respectievelijk van de afdeelingen Apeldoorn, Arnhem en Breda;

voorts de afgevaardigden: Mr. J. W. Sikman, Amsterdam; Dr. H. Brongersma, Haarlem; J. F. Biegman, Leiden; W. J. Beck, Studenten-afdeeling Leiden; Mevrouw C. de Mooij, 's-Gravenhage; D. G. J. Beijens, Nijmegen; A. Enthoven, Utrecht, en B. A. Kwast, Groningen, zoomede Mevrouw N. van Zuylen—Tromp en de heeren A. G. Boes, W. F. L. Boissevain, J. P. Th. J. Brondgeest, Dr. J. Dekker, R. A. F. de Does, R. Eekhout, J. Mullemeister, Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg, Dr. H. D. Tjeenk Willink, D. J. A. Vrijdag, H. F. Wagenaar Reisiger en Dr. H. H. Zijlstra.

De Voorzitter opent ten 2¾ ure de vergadering met de volgende rede:

Dames en Heeren! Zijt allen welkom geheeten op deze algemeene vergadering, — afgevaardigden en belangstellende leden! Haarlem is de stad, die ditmaal uitverkoren werd als zetel der algemeene vergadering. Het Hoofdbestuur heeft daarmede een bewijs willen geven van zijne blijdschap over de geboorte van de afdeeling Haarlem, en om dit feit niet alleen, maar in 't bijzonder ook om de flinke wijze, waarop zij dadelijk is opgetreden met een lofwaardig betoon van werklust in het belang van Oost en West. In onze geschiedenis, en op het gebied van kunsten en wetenschappen, door hare belangstelling voor onze koloniën — men denke aan het Koloniaal Museum — dat nu door het zooveel rijkere Koloniaal Instituut is opgeslokt — neemt Haarlem een eerste plaats in. Verloor zij het Koloniaal Museum, zij heeft niet geaarzeld het bewijs te geven, dat zij zelve binnen hare muren en in haren omtrek de belangstelling wil levendig houden en blijven aankweeken voor onze Oost en onze West. Eere daarom deze beroemde stad!

Haarlem is voorgegaan, maar anders zaagt Gij ons vergaderd wellicht in Groningen. Ook deze niet minder merkwaardige stad heeft ons haar steun en medewerking aangeboden door de vestiging eener nieuwe afdeeling. Den afgevaardigde van die afdeeling breng ik mede een bijzonderen groet met den hartelijken wensch van een aangename en vruchtbare samenwerking. Daarbij mag ik nog noemen een oplossing van de tot dusver in kwijnenden toestand verkeerende studentenafdeeling te Leiden.

Zijn dat geen gunstige teekenen, nu wij aan het einde staan van ons derde lustrum? Weldra is het 15 jaar geleden, dat bij den kolonel van Zuylen, gesteund door zijne begaafde echtgenoote, wier ijver voor onze vereeniging onverzwakt blijft, de gedachte daad werd van de stichting onzer vereeniging. Zijn woord: „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang" versiert nog altijd het hoofd van ons orgaan: Het Koloniaal Weekblad. Het was een woord, dat niet genoeg herhaald kon worden om door te dringen in de Nederlandsche ooren, om te doen trillen de harten van hen, die het koloniaal belang geen algemeen belang, maar een zeer bijzonder eigenbelang vonden. Het ging niet gemakkelijk de belangstelling voor de vereeniging te wekken. Kapitaal bezat de vereeniging niet en politieken invloed had zij niet, beiden factoren, die in ons vaderland zoo'n geweldigen stoot kunnen geven aan jonge vereenigingen. Maar zij zoekt die niet; kapitaal, ja, het zou haar welkom zijn geweest als een machtig hulpmiddel bij de verwezenlijking harer uit liefde voor Indië en zijne bevolking voortgekomen denkbeelden; — politiek vormt partijen, kweekt partijzucht en haat. Wel leent onze vereeniging het oor aan elk geluid, dat uit Indië of omtrent Indië tot ons komt, maar niet anders dan met de zuivere en volstrekt belangelooze bedoeling, om werkzaam te zijn ter bevordering van den maatschappelijken welstand van Indië en den Indiër... met het natuurlijk gevolg van versterking van den band tusschen Nederland en zijne overzeesche bezittingen.

Vol vertrouwen in ons heilzaam streven zijn wij voortgegaan, al was de weg aanvankelijk zeer zwaar, al ontmoetten wij vaak moeilijkheden op onzen weg, waarbij wij vreesden, dat onze krachten te kort zouden schieten om die te overwinnen. Maar wij staan hier nog, dank zij de toewijding onzer afdeelingen en belangstellende leden, èn met onze nieuwe afdeelingen krachtiger dan ooit. En maak ik mij schuldig aan ijdel vertoon, wanneer ik de gedachte koester, dat onze vereeniging Oost en West, stil en bescheiden voortwerkende, heeft bijgedragen tot de toenemende belangstelling in Indië, dat zij zich als de moeder mag beschouwen van de gedachte, die ten grondslag ligt aan de vele nuttge vereenigingen, welke in het belang van Indië in de laatste jaren zijn ontstaan, de vereenigingen o.m., die ten doel hebben de vrije ontwikkeling van den Inlander, jongelingen en meisjes, om een der laatsten te noemen — de vereeniging „Het Kartinifonds" en vele andere? En boven allen, rijk en voornaam, door de invloedrijkste mannen gesteund, zal het Koloniaal Instituut verrijzen! Is het ijdele spraak wanneer ik de vereeniging Oost en West de moeder noem der gedachte, welke al die vereenigingen tot heil van Indië deed verrijzen? Misschien de miskende moeder! Doch, waar of niet waar, wij juichen het ontstaan van dergelijke vereenigingen met oprechtheid toe, al zouden wij op den duur voor haar de plaats moeten ruimen. Wij hebben gezaaid en zien met vreugde de knoppen zwellen van de bloesems, die een weldoenden oogst beloven.

Het bestaan van onze vereeniging blijft moeielijk door gemis aan kapitaal, doordien haar ledental slechts een paar duizend bedraagt in plaats van tienduizenden, zooals Nederland aan Indië verplicht zoude zijn.

Drie jaar geleden nam ik als voorzitter van U afscheid, omdat ik meende na een paar jaar voor de vereeniging naar mijn vermogen te hebben gewerkt het in het belang kon zijn onzer zaak, indien zij door nieuwe, versche krachten kon geleid worden. Dankbaar voor de waardeering, die mijn pogen bij U mocht ondervinden, dacht ik toch weerstand te moeten bieden aan den aandrang Uwerzijds om mij herkiesbaar te stellen. Had ik mij vergist? Ik geloof het niet. Onder het korte, maar wakkere presidium van den Generaal Rost van Tonningen toonde Oost en West een onverzwakte levenskracht. Bovenal mag genoemd worden — en daarbij mag dan niet verzwegen worden de groote verdienste, de belangelooze toewijding, de groote opoffering van onzen onvolprezen penningmeester, den heer Harting ik bedoel den finantieelen vooruitgang van ons orgaan: Het Koloniaal Weekblad, zoodat de door mij nog aangevraagde verhooging van de regeeringssubsidie met f 1500 slechts voor één jaar behoefde te worden aanvaard en wij met goeden grond mogen hopen, dat het bestaan van ons weekblad in de toekomst op zichzelf verzekerd is.

Een meeningsverschil op de laatste algem. verg. noopte den heer R. v. T. tot onzen grooten spijt tot het nederleggen van zijne functiën. Mr. van Gennep werd bereid bevonden, het presidium op zich te nemen, doch ook dit was, door omstandigheden die hem naar Indië terugriepen, slechts voor korten termijn. Echter wist hij in dien korten tijd een geldelijken steun te verkrijgen van invloedrijke werkgevers, om te geraken tot de stichting van het Arbeids- en Informatiebureau, dat onder het beheer van den directeur, den heer Kist, reeds nuttig werkzaam is en zich verzekerd kan houden van de belangstelling van werkzoekenden en werkgevenden en van de medewerking der regeering.

En toen Mr. van Gennep afscheid nam van het bestuur, ontving ik weder het vereerend aanzoek om zijne taak over te nemen. Ik bood weerstand, ik aarzelde, totdat de reeds genoemde heer Harting bij mij aandrong. Hem, die zelf zooveel voor de vereeniging heeft gedaan en doet, vermocht ik geen weigerend antwoord te geven, al wenschte ik in het belang onzer vereeniging, dat jongere, frisschere krachten zich bereid getoond hadden. Dankbaar echter mag ik melding maken van den ondervonden steun van de leden van het dagelijksch en van het hoofdbestuur en in 't bijzonder van onzen secretaris, den heer Van Driel Krol, dien ik mag noemen als de jonge, frissche kracht die voortstuwt.

En zoo sta ik dus weder voor U. Ik hoop, dat wanneer gij mij Uw vertrouwen wilt blijven schenken, ik ook mag rekenen op Uw aller krachtige samenwerking.

Het is een hoogst belangrijke tijd voor Nederland en Indië, dien wij beleven. Ik sprak van de knoppen, die zich ontwikkelen en van de bloesems, die een weldoenden oogst beloven. Er ontwaakt een nieuw leven! De lentezon breekt door, hoewel met moeite door een met onweerswolken zwaar bezwangerde lucht. Zullen de bloesems ontluiken, de vruchten rijpen, of zullen stormen en onweerslagen de hoopvolle verwachtingen vernietigen? De stormen en onweerslagen in het menschelijke leven, zij worden opgeroepen door jacht naar eigenbaat en voordeelen ten koste van anderen, door wantrouwen, nijd, vrees voortkomend uit een ontrust geweten. Maar zij zijn te bezweren door oprechtheid, rechtvaardigheid, mildheid, zelfverloochening, en vooral door dien christelijken zin, die naastenliefde voorstaat zonder onderscheid van geloof, kleur of rang. Die gedachte ligt ten grondslag aan onze leus: „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang". De schoone droom van prof. van Vollenhoven „De Eendracht van het Land" is voor ons ook eendracht der rassen. Wij naderen de dagen, waarop het vredesidee door alle natiën zal worden gehuldigd. Een vredespaleis zal daar staan als een baken der hope in den onrust der tijden.

Onder de stralen dier rijzende zon
Reike de westerling den oosterling de hand;
Zij sluiten voor één doel een onverbreekbren band,
Geloofs- noch rangverschil, noch kleur moog' dien verbreken!
Steeds vaster drukk' de band der vriendschap — schoonste teeken,
O heerlijk zinnebeeld van 't heilig volksverbond!

In broederschap streven Nederlanders en Indiërs samen tot hun gemeenschappelijk heil. Dit te bevorderen is het voorname doel onzer vereeniging.

Moge deze vergadering hiervan getuigen.

Ik heb gezegd.

Met luid applaus betuigt de vergadering hare instemming met de woorden van den heer Bakhuizen van den Brink.

2. De notulen van de Algemeene Vergadering, in 1912 te 's-Gravenhage gehouden, worden, zooals zij gepubliceerd zijn in het Koloniaal Weekblad goedgekeurd.

(Wordt vervolgd).

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier dames voor pianolessen.

Twee dames voor vioollessen.

Een heer voor muzieklessen.

Eene dame voor zanglessen.

Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.

Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.

Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Een dame voor schrijf- kopiëer- en vertaalwerk.

Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee dames voor het waarnemen der huishouding.

Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Eén practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem,	Maleisch } gediplomeerd.
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch en Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wensch in te schrijven
voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f..................

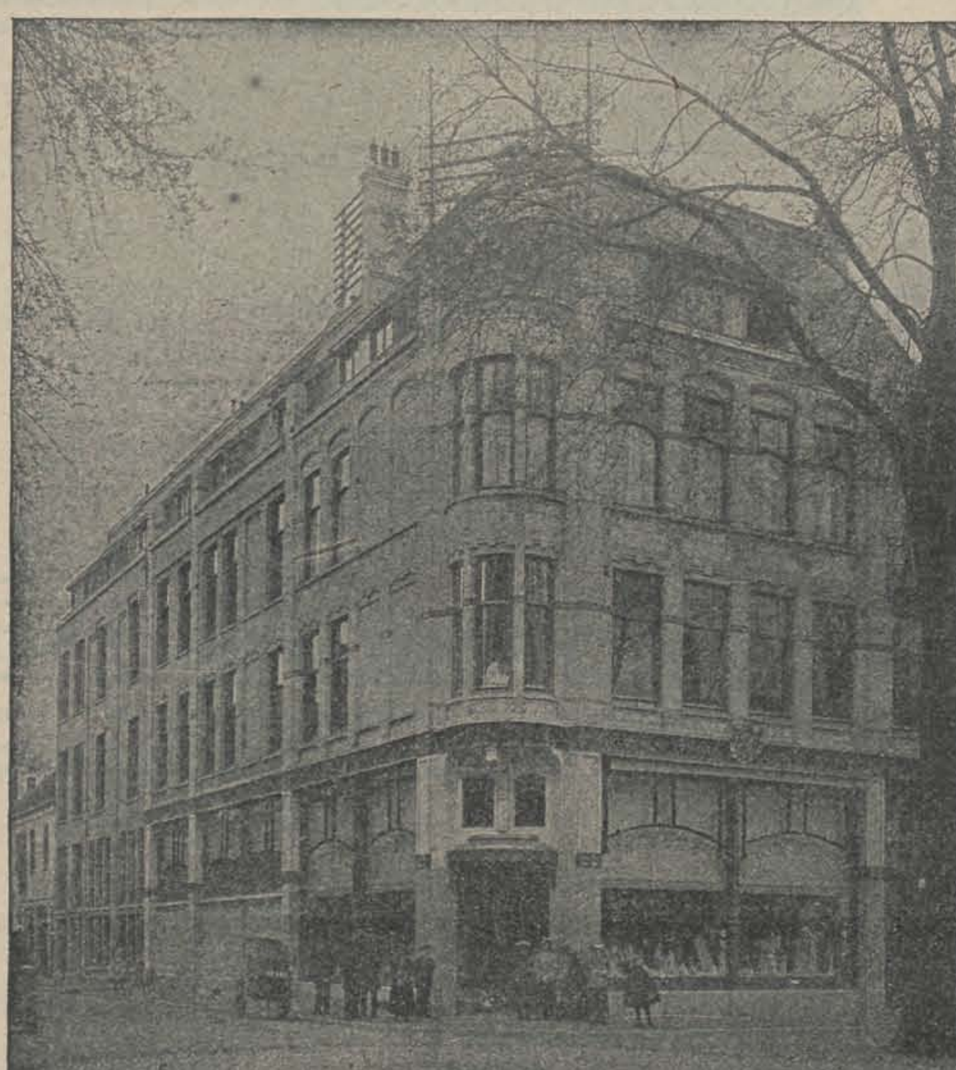
NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

VACANT

VACANT

VACANT

